

УДК 657.631.8

JEL Classification: M21, H57

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.2\(35\).216-225](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.2(35).216-225)**І.К. Дрозд**, проф., д-р екон. наук*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна***М.С. Письменна**, доц., д-р екон. наук*Льотна академія Національного авіаційного університету, м. Кропивницький, Україна*

Аналіз альтернативності процедур публічних закупівель для фінансування державних програм

У статті узагальнені міжнародні та вітчизняні підходи до нормування процедур публічних закупівель за їх різновидами. Проаналізовано кількісні показники динаміки процедур закупівель в розрізі конкурентних та неконкурентних процедур державних замовників, визначено динаміку вартісних показників процедур закупівель. Виконано розмежування даного показника в межах досліджуваного періоду за видами процедур. Застосований розрахунок результативності процедур закупівель з використанням планового показника очікуваної вартості публічних закупівель. Запропоновані напрямки удосконалення аналізу публічних закупівель через оцінку альтернативних процедур з точки зору їх результативності.

процедури закупівель, публічні закупівлі, аналіз, очікувана вартість закупівель, кількісні показники закупівель, грошові вимірники закупівель

І.К. Дрозд, проф., д-р екон. наук*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, г. Киев, Украина***М.С. Письменная**, доц., д-р екон. наук*Летняя академия Национального авиационного университета, г. Кропивницкий, Украина*

Анализ альтернативности процедур публичных закупок для финансирования государственных программ

В статье обобщены международные и отечественные подходы к нормированию процедур публичных закупок по их разновидностям. Проанализированы количественные показатели динамики процедур закупок в разрезе конкурентных и неконкурентных процедур государственных заказчиков, определена динамика стоимостных показателей процедур закупок. Проведено разграничение данного показателя в пределах исследуемого периода по видам процедур. Применен расчет результативности процедур закупок с использованием планового показателя ожидаемой стоимости публичных закупок. Предложены направления совершенствования анализа публичных закупок путем оценки альтернативных процедур с точки зрения их результативности.

процедуры закупок, публичные закупки, анализ, ожидаемая стоимость закупок, количественные показатели закупок, денежные измерители закупок

Постановка проблеми. Публічні закупівлі є суттєвим напрямком витрачання державних коштів, сума яких залежить від законодавчо визначеного порядку здійснення закупівель відповідно до тендерних процедур. Незважаючи на те, що розмір публічних закупівель в Україні у 2018 р. склав 375 млрд. грн. або близько 37 млрд. евро., за часткою закупівель відносно ВВП Україна займає чи не останнє місце серед європейських країн [5]. Так, частка публічних закупівель розвинених європейських країн складає від 35% (Німеччина) до 44,5% (Нідерланди) від ВВП на рік [15]. Натомість Україна витрачає лише близько 6% коштів державного та місцевих бюджетів від ВВП для закупівель за прозорими тендерними процедурами. Контрольні органи щороку зазначають численні порушення під час здійснення процедур закупівель, що засвідчує необхідність не стільки посилення контрольованості цієї сфери, скільки проведення аналітичних оцінок причин низького рівня управління державними видатками.

Організація системи публічних закупівель залишається малодослідженим завданням з погляду оцінки впливу процедур закупівель на результативність

використання коштів замовників – бюджетних установ, відомств. З урахуванням застосування в Україні електронної платформи для взаємодії учасників закупівель, необхідно провести новітнє осмислення напрямків фінансування видатків бюджетної установи на тендерні процедури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи еволюційного підходу до економічної ролі результатів закупівель для суспільства, в цілому, і замовника, зокрема, досліджувалось економістами А. Маршаллом, Дж. Стігліцем. Їх підходи ґрунтувались на принципах еволюційного розвитку економіки, як науки (Т. Ваблен) [7] та застосування аналітичних методів оцінки економічних явищ та їх ефективності А. Маршалла [9, с. 101]. Отже, за теоретичну основу визначення впливу видів процедур закупівель на їх результативність нами обрано еволюційні підходи аналітичних методів дослідження економічних явищ.

А. Морс вивчав впливи оцінки прогнозування майбутніх видатків закупівель на рішення фінансового менеджменту. Він вважав, що «високоякісне прогнозування процедур закупівель є невід'ємним елементом планування закупівель» [17]. Дійсно, низький рівень прогнозування процедур закупівель – проблема, яка за оцінками дослідників Н. Заєць, О. Шатковського призводить до неефективного використання коштів та збільшення витрат для підприємств сектору державного управління [1; 8].

Аналіз результативності виконання закупівель за їх поділом на допорогові, надпорогові, конкурентні і неконкурентні, розпочала у своїх дослідженнях В. Міняйло, яка звернула увагу на декілька причин економії коштів, отриманих через різні підходи до проведення закупівель. У продовження такого дослідження науковцями було висунуто ідею застосування комплексного показника оцінки ефективності закупівель [4, с. 217]. Проте впливи організації проведення процедур закупівель через застосування різних процедур в якості предмета дослідження не розглядались. Разом з тим існуюча електронна система закупівель забезпечує якісну базу даних для аналітичних розрахунків такого завдання. При цьому слід враховувати, що показник результативності пов'язаний не лише з ефективністю використання коштів, але й з досягненням цілей закупівель. Методи їх визначення, різновекторність витрачання коштів розглядались з точки зору задоволення потреб суспільних груп або керівників розпорядників бюджетних коштів, які виступають замовниками [16]. Тому питання зацікавленості замовника у отриманні неправомірних вигод (як одна із незаконних цілей закупівель) також є частиною досліджень вчених, оскільки вона впливає на ефективність та результативність закупівель [14]. Потреба у виробленні критеріїв для оцінки ефективності діяльності замовника в сфері державних закупівель має передбачати поєднання інтересів суспільства і замовника [18, с. 15].

Науковцями Н. Заєць, В. Колотій, М. Письменною для цілей аналізу процедур закупівель використовувались три види вимірників витрачання державних коштів, серед яких натуральні, трудові і грошові. Обмеженість застосування натурального вимірника доведена Н. Заєць, яка підкреслює важливе значення грошового вимірника в оцінці результативності процедур закупівель [2]. Трудові вимірники слугують в основному оцінці ефективних кошторисів і калькулювання собівартості продукції [3], а тому теж мають обмежене застосування для цілей аналізу ефективності процедур.

Отже, потребують подальших досліджень проблеми удосконалення аналізу публічних закупівель через оцінку альтернативних процедур з точки зору їх результативності.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення результативності процедур публічних закупівель за їх видами, що виступатиме основою вибору альтернативних управлінських рішень на етапі планування використання коштів

бюджетної установи. Результати дослідження покликані забезпечити більшу прозорість закупівельної діяльності в державному секторі.

Методологічний підхід до аналізу, обраний у дослідженні в даній статті, ґрунтувався на вивченні загальнодоступних даних про закупівельну діяльність в державному секторі за двома напрямками. Перший ґрунтувався на показниках процедур закупівель, джерелом яких за 2013-2015 р.р. слугували статистичні форми № 1 – торги (тендери) [5].

Другий напрямок аналізу проведений з використанням даних повідомлення про контракт в електронній системі *Prozorro*. Нами були використані дані щодо інформації про процедури закупівель, яка опублікована на *Prozorro* (починаючи з часу початку її роботи з 01.04.2016 р.) станом на 31 грудня 2018 р. [6]. Цей перелік даних відображає повідомлену договірну інформацію і не обов'язково відображає фактичні витрати.

При проведенні цієї роботи нами не використовувалась інформація щодо окремих суб'єктів чи індивідуальних процедур закупівель.

Нами перевірено цілісність базових даних, що було використано, адже електронна система *Prozorro* відображає усі без виключення процедури закупівель у кількісних і вартісних показниках. Це, відповідно, надає гарантії щодо надійності даних. Разом з тим слід зауважити, що в ході аналізу нами використано дані повідомлення про контракти на дати їх отримання. Повідомлення про контракти у подальшому можуть змінюватись або оновлюватись, що вплине на результати аналізу. Крім того, повідомлення про контракти (завершені процедури) можуть не відображати фактичні витрати державних коштів у кожному окремому випадку. Тобто навіть за умов підписання контракту, він може не бути повністю профінансованим з боку замовника, що певним чином впливатиме на результати.

Для співставності даних у зазначених періодах нами було враховано види процедур з урахуванням чинного законодавства. Оскільки процедура конкурентного діалогу не відображалась повноцінно у статистичних даних, її не було враховано в жодному з періодів. Основну аналітичну складову дослідження займають переговорна процедура та процедури відкритих торгів.

Виклад основного матеріалу. У міжнародній практиці здійснення державних закупівель відбувається за нормами, що затверджені в директивах про закупівлі [11; 12]. З метою реалізації принципів прозорості, об'єктивності в директивах пропонуються основні види процедур закупівель. Зважаючи на те, що норми директив не передбачають обов'язкового відображення усіх аспектів в національному законодавстві будь-якої країни, процедури закупівель можуть змінюватись під впливом потреб національних економік.

Замість детального врегулювання всіх видів процедур закупівель, європейські норми відображають зміст і короткі характеристики щодо застосування чотирьох основних процедур: відкритої, обмеженої, переговорної процедури і переговорної процедури з попереднім оголошенням договору.

Міжнародною практикою закупівель відкрита і обмежена процедури визнаються такими, що надають найбільше прозорості та об'єктивності під час їх організації і проведення. Переговорна процедура з попереднім оголошенням договору можуть бути використані тільки за певних умов, які можна вважати певними обмеженнями у прозорості і конкурентності. Окрім загальних характеристик директиви з закупівель визначають порядок і обов'язкові для державних замовників процеси.

Законодавство України визначає широкий перелік доступних для застосування процедур публічних закупівель. Кожну з них може використовувати замовник в ході виконання державних програм. Отже, якщо не існує певних обмежень щодо предмету закупівель, замовники мають широку варіативність під час визначення, за якою

процедурою буде обиратися постачальних в ході проведення аукціону. Тому оцінити результативність процедур з урахуванням практичної їх реалізації в Україні дозволить визначати прийнятні з точки зору ефективного використання коштів процедури закупівель.

Аналіз кількісних характеристик проведених процедур закупівель дозволить визначити фактичні пріоритети замовників, що сформувались протягом 2013-2018 р.р. (табл. 1).

Таблиця 1 - Динаміка планової кількості публічних закупівель за видами процедур

Процедури закупівель	Рік					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього процедур, од.	101887	89556	110260	21599	174451	133344
Динаміка у відношенні до попереднього року, %		-12,1%	23,1%	-80,4%	707,7%	-23,6%
Усього процедур, од. <i>у тому числі:</i> відкриті торги	60801	50053	63938	13713	27268	83111
двоступеневі торги/конкурентний діалог	12	4	7	0	51	8
запити цінових пропозицій	6671	6108	7990	-	-	
попередня кваліфікація учасників	248	283	100	-	-	
переговорна процедура закупівлі	34155	33108	38225	7886	47132	50225

Джерело: складено авторами за даними [5; 6].

Динаміка загальної кількості проведених процедур відображає суттєві коливання. Дослідження показало, що вони відповідають нормативним змінам законодавства в сфері закупівель. Крім того до кількості процедур 2018 р. включено процедури закупівель, що вимагають публікації англійською мовою.

Кількісний аналіз процедур відображає тенденцію до їх зростання з 101887 процедур у 2013 р. до 174451 процедури у 2017 р., а також їх скорочення у 2018 р. до 133344 процедур. Найбільшу чисельність проведених закупівель визначено через відкриті торги, а найменшу – через двоступеневі торги / конкурентний діалог. Останнє пояснюється певними обмеженнями застосування конкурентного діалогу предметом закупівель та умовами його проведення. Серед зазначеної кількості проведених процедур слід врахувати, що вона не містить оголошені процедури, що були відмінені, та такі, що не відбулись. Отже, констатуємо стабілізацію кількісних показників проведення закупівель, що дозволяють прогнозувати і вартісні характеристики.

Аналіз альтернативності вибору процедур закупівель включає застосування грошового вимірника закупівель. Нами запропоновано застосовувати вартість укладених договорів за результатами процедур закупівель, динаміка яких проаналізовано за 2013-2018 р.р. і відображено в табл. 2.

Таблиця 2 - Динаміка вартості публічних закупівель за результатами проведених процедур

Вартість процедур закупівель	Рік					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього укладено договорів, млн. грн.	185 462,2	113790,3	152588,1	68 921, 7	380 781, 5	310991,9
Динаміка, до попереднього року, % у тому числі за процедурами, млн.грн.:		- 38,6%	34,1%	-54,8%	452,5%	-18,3%
відкриті торги	95981,3	59431,6	78278,4	33 675, 9	290 379, 5	226075,3
двоступеневі торги /конкурентний діалог	56,1	50,6	1,7	0	0	0
запити цінових пропозицій	623,3	703,6	872,2	-	-	-
попередня кваліфікація учасників	835,9	384,4	712,0	-	-	-
переговорна процедура закупівлі	87965,6	53220,1	72723,8	35 245, 8	90 402, 0	84916,6

Джерело: складено авторами за даними [5; 6].

В цілому по усім проведеним закупівлям вартість укладених договорів відображає коливання, що корелюють з кількісним показником процедур закупівель. В розрізі окремих процедур також зазначаємо зростання грошового вимірника з 2013 р. до 2017 р. та різкий спад у 2018 р. Це пояснюється зміною законодавчих норм щодо виключенням окремих предметів із обов'язкових закупівель. Проте динаміка кількісних і вартісних показників не дає відповіді на питання щодо їх результативності та ефективності. Тому нами було використано метод порівняння грошового вимірника процедур закупівель з плановими показниками закупівель. Так, для державних замовників обов'язковим під час проведення закупівель являється їх планування – як за видами процедур, так і очікуваною вартістю закупівель (табл. 3). Тому доцільно порівняти очікувану вартість закупівель із вартістю фактично укладених договорів за успішно проведеними процедурами закупівель (табл. 4).

Таблиця 3 - Очікувана вартість публічних закупівель

Заплановані кошти за видами процедур	Рік					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього, млн. грн. у тому числі:	203 560,8	125 495,1	206789,2	176 680,0	627 237,2	469067,4
відкриті торги	119745,4	75822,0	90982,1	164 120,0	505 165,2	366124,8
двоступеневі торги/ конкурентний діалог	24,3	22,6	62,8	0	0	-
запити цінових пропозицій	677,4	600,0	1007,4	-	-	-
попередня кваліфікація учасників	360,9	196,4	748,8	-	-	-
переговорна процедура закупівлі	82752,8	48854,1	113988,1	12 560,0	122 072,0	102942,6
Динаміка, до попереднього року, %		-38,4	64,8	-14,6	255,0	-25,2

Джерело: складено авторами за даними [5; 6].

Наведені у табл. 3 показники відображають загальну суму бюджетних коштів, заплановану для проведення процедур закупівлі (очікувана вартість предмета закупівлі). Нами було виключено із зазначених сум вартість відмінених процедур закупівель, та таких, що не відбулися.

У табл. 4 розрахована різниця між очікуваною вартістю запланованих закупівель та вартістю фактично укладених договорів. У разі наявної економії коштів вона відображається з позитивним значенням. Від'ємне значення показників в таблиці свідчить про допущені відносно планового показника закупівель перевитрати.

Однак слід зауважити, що при розрахунку слід брати до уваги похибку, яка може виникнути у разі необґрунтованого планового визначення очікуваної вартості закупівель. Цей показник може як не виправдано завищуватись, так і бути низьким по відношенню до реальної вартості предмету закупівель на ринку. Тому якщо замовник застосовує завищені дані щодо очікуваної вартості закупівлі, то наявна суттєва економія коштів не являється досягненням вдало підібраної процедури закупівель. Разом з тим, аналіз динаміки різниці між запланованими коштами та вартістю укладених договорів за результатами процедур закупівель в цілому відображає оцінку результативності процедур закупівель.

Аналіз процедур закупівель показав суттєву економію бюджетних коштів, і, отже, високу результативність публічних закупівель лише у 2017 р. У інші періоди спостерігаються значні перевитрати, як в цілому, так і в розрізі окремих процедур. Така характеристика результативності свідчить про те, що з введенням електронних торгів з середини 2016 р. прозорість закупівель забезпечила економію коштів у 2017 р. Крім того, саме відкриті торги демонстрували протягом усього досліджуваного періоду відносно найвищу результативність і економію коштів. Зважаючи на те, що це є найбільш поширена процедура, можна очікувати її подальше широке застосування державними замовниками.

Переговорна процедура, яка вважається експертами найбільш корупційно ризиковою, повністю підтвердила свою нерезультативність за непрозорих умов (період 2013 – 2016 р.р.). Проте за умов прозорості електронних майданчиків та моніторингу з боку державних органів контролю її результативність підвищується, що засвідчено наявною економією коштів в сумі 31670 млн. грн. у 2017 р. та 18026 млн. грн. у 2018 р.

Методику аналізу результативності процедур закупівель нами було використано без урахування специфіки державного фінансування довгострокових контрактів, наприклад, у будівництві. Зважаючи на те, що фінансування таких контрактів здійснюється протягом декількох років, а процедура закупівель проводиться один раз, для цілей аналізу доцільно використовувати показники щорічної звітності. Для будівельних замовлень традиційним є застосування процедури попередньої кваліфікації, яка містить високі корупційні ризики. Враховуючи зазначене, нами були проаналізовані більш традиційні процедури, такі як відкриті торги, запит цінних пропозицій та переговорна процедура закупівлі.

Процедура запити цінних пропозицій, що активно застосовувалась у період 2013-2015 р.р. також відображає економію коштів (у 2014 р. 86%, у 2015 р. – 77%). Нами вона рекомендована для використання замовниками, де варто реалізувати головний принцип проведення процедури закупівлі – визначення мінімальної ціни і постачальника, який зможе провести поставку за такою ціною, не знижуючи якість предмету закупівлі.

Практика розвинутих європейських країн вважає пріоритетом дотримання співвідношення ціни та якості в сфері державних закупівель [8].

Таблиця 4 - Аналіз результативності публічних закупівель за видами проведених процедур

Показники	Різниця між очікуваною вартістю публічних закупівель та вартістю фактично укладених договорів за успішно проведеними процедурами											
	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
Усього за процедурами закупівель, у тому числі:	18098,6	8,9	11704,8	9,3	54201,1	26,2	107758,3	61	246455,7	39,2	158075,5	33,7
відкриті торги	23764,1	-31,8	16390,4	21,6	12703,7	14,0	130444,1	79,5	214785,0	42,5	140049,5	38,2
двоступеневі торги	-31,8	-130,9	-28,0	-123,9	61,1	97,3	-	-	-	-	-	-
запит цінових пропозицій	54,1	8,0	-103,6	-17,3	135,2	13,4	-	-	-	-	-	-
попередня кваліфікація учасників	-475,0	-131,6	-188,0	-95,7	36,8	4,9	-	-	-	-	-	-
переговорна процедура закупівлі	-5212,8	-6,3	-4366,0	-8,9	41264,3	36,2	-22685,8	-180,6	31 670, 0	25,9	18026,00	17,5

Джерело: розраховано авторами за даними таблиць 1-3.

Функціонування електронної системи закупівель забезпечує прозорість у питанні оцінки цінових пропозицій замовників, проте не усуває усіх корупційних ризиків, пов'язаних зі змовою на ринку товарів, робіт та послуг. Важливо чітко визначення критеріїв оцінки пропозицій учасників торгів разом з умовами їх застосування та визначенням понять, що регулюють їх використання у процедурі закупівлі за державні кошти [2].

Альтернативність вибору процедур закупівель для державного замовника, що визначається чинним законодавством, зумовлює використовувати його аналітичні оцінки доцільності та результативності застосування тієї чи іншої процедури з огляду на економічність придбання товарів, робіт і послуг за державні кошти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Система публічних закупівель в Україні перебуває в процесі постійного удосконалення з метою створення конкурентного середовища, запобігання проявам корупції, розвитку добросовісної конкуренції. Водночас залишаються нерозв'язаними такі проблеми, як ефективне планування замовниками фінансування закупівель з урахуванням результативності процедур та уникнення укладення договорів без проведення замовниками тендерних процедур, уникнення застосування неконкурентної процедури в «обхід» конкурентних, що негативно впливає на динаміку відкритих торгів та тягне неефективне використання державних коштів у цій сфері.

Для усунення типових порушень при проведенні процедур, таких як завищення ціни, уникнення процедури відкритих торгів, порушення істотних умов контракту і для посилення прозорості проведення закупівель в умовах законодавчого регулювання нами запропоновано кількісний і вартісний аналіз процедур закупівель, який відображає можливість економного використання державних коштів за умов відомого вибору процедур закупівель за принципом економії коштів.

Оцінка результативності закупівель, виконана за кожною із типових процедур закупівель в динаміці з 2013 р. по 2018 р. надала можливість визначити найбільш ефективні з точки зору економії державних коштів процедури. Доцільно запропонувати вибір таких процедур замовникам, які мають альтернативу в частині вибору організації публічних закупівель. Подальший розвиток аналізу результативності закупівель доцільно спрямувати на пошук критеріїв оцінки ефективності закупівель на рівні виконання процедур закупівель та фінансування укладених договорів.

Список літератури

1. Заєць Н.М. Методичні засади визначення збитків, завданих державі, в контексті реалізації принципу відповідальності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. № 8 (149). С. 82-88.
2. Заєць Н.М. Порівняльний аналіз вимірників застосування процедур закупівель. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2017. № 1(179). С.72-80.
3. Міняйло В. П. Методологічні засади контролю закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №16. С.88–93.
4. Письменна М.С. Державний аудит та аналіз публічних закупівель: теорія, методологія та практика: монографія. Київ. «Центр учбової літератури». 2017. 452 с.
5. Проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 10.05.2019).
6. Публічні закупівлі Prozorro. Офіційний сайт. URL: <http://prozorro.gov.ua/ua/news/eng-obov-yazkove-yukorystannya-etsp-vidpovidno-do-zakonu-pro-publichni-zakupivli>. (дата звернення: 10.05.2019).
7. Соціально-психологічний інституціоналізм Торстейна Ваблена. URL: http://pidruchniki.com/1957041140378/politekonomiya/sotsialnopsihologichniy_institutsionalizm_torsteyna_veblena_1857-1929. (дата звернення: 10.05.2019).
8. Шатковський О., Яременко С. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. *Коментарі до законодавства України про публічні закупівлі*. 2016 рік, с. 4.
9. Юхименко П.І. Монетаризм: теорія і практика: монографія. К.:Кондор, 2005. 312 с.

10. Analytical Framework for Conducting Political Economy Analysis in Sectors. URL: <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/3898.pdf>. (дата звернення: 10.05.2019).
11. Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31.03.2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts. *Official Journal of the European Union*. L 134., 30.4.2004. P. 114.
12. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council «On public procurement and repealing Directive 2004/18/EC» of 26 February 2014. URL: http://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2014.094.01.0065.01.ENG. (дата звернення: 10.05.2019).
13. Edler J., Georghiou L. Public procurement and innovation - resurrecting the demand side. *Research policy*. 2007. Т. 36. № 7. p. 949-963.
14. Krueger A. The political economy of the rent seeking society. *American economic review*. 1974. Т. 64. С. 291–303. № 8073-X. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 10.05.2019).
15. Recommendation on Public Procurement: Public Procurement is the cornerstone of strategic governanc. URL: <http://www.oecd.org/gov/public-procurement/recommendation/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf>. (дата звернення: 10.05.2019).
16. Thai K. V. Public procurement re-examined. *Journal of public procurement*. 2001. Т. 1. № 1. С. 9–50.
17. The National Audit Office. URL: <https://www.nao.org.uk/report/a-review-of-collaborative-procurement-across-the-public-sector-4>. (дата звернення: 10.05.2019).
18. Tirole J. The internal organization of government. *Oxford economic papers, new series*. 1994. Т. 46. № 1. С. 1–29.

References

1. Zaiets, N.M. (2013). Metodichni zasady vyznachennia zbytkiv, zavdanykh derzhavi, v konteksti realizatsii pryntsyphu vidpovidalnosti. [Methodological principles for determining the losses caused to the state under implementation of the responsibility principle]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka - Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 8 (149), 84 [in Ukrainian].
2. Zaiets, N.M. (2017). Porivnialnyi analiz vymirnykh zastosuvannia protsedur zakupivel [Comparative analysis of measuring instruments for applying procurement procedures]. *Visnyk ZhDTU. Seriya: Ekonomichni nauky - ZhSTU Bulletin. Series: Economic Sciences*, 1 (179), 72-80 [in Ukrainian].
3. Minaylo, V.P. (2017). Metodolohichni zasady kontroliu zakupivel tovariv, robit i posluh za derzhavni koshty [Methodological principles of control of purchases of goods, works and services for public funds]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, 16, 88–93 [in Ukrainian].
4. Pysmenna, M.S. (2017). *Derzhavnyi audyt ta analiz publichnykh zakupivel: teoriia, metodolohiia ta praktyka: monohrafiia [State Audit and Public Procurement Analysis: Theory, Methodology and Practice: Monograph]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
5. Provedennia zakupivel tovariv, robit i posluh za derzhavni koshty v Ukraini [Procurement of goods, works and services for public funds in Ukraine]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy - State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
6. Publichni zakupivli Prozzoro [Prozzoro Public Procurement]. *prozorro.gov.ua*. Retrieved from <http://prozorro.gov.ua/en/news/eng-obov-yazkove-vykorystannya-etsp-vidpovidno-do-zakonu-pro-publichni-zakupivli/> [in Ukrainian].
7. Thorstein Vablen's socio-psychological institutionalism [Sotsialno-psykholohichni instytutsionalizm Torsteina Vablenu]. *pidruchniki.com*. Retrieved from http://pidruchniki.com/1957041140378/politekonomiya/sotsialnopsihologichniy_instytutsionalizm_torstey_na_veblenu_1857-1929 [in Ukrainian].
8. Shatkovsky, O., & Yarenko, S. (2016). Harmonizatsiia systemy derzhavnykh zakupivel v Ukraini zi standartamy YeS [Harmonization of the public procurement system in Ukraine with EU standards]. *Komentari do zakonodavstva Ukrainy pro publichni zakupivli - Comments on the legislation of Ukraine on public procurement*, 4 [in Ukrainian].
9. Yukhimenko, P.I. (2005). *Monetaryzm: teoriia i praktyka: monohrafiia [Monetarism: Theory and Practice: A Monograph]*. Kyiv: Condor [in Ukrainian].
10. Analytical Framework for Conducting Political Economy Analysis in Sectors. *odi.org*. Retrieved from <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/3898.pdf> [in Ukrainian].

11. Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31.03.2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts (2004). *Official Journal of the European Union*, 134, 30.4, 114 [in English].
12. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council «On public procurement and repealing Directive 2004/18/EC» of 26 February 2014. *eurlex.europa.eu*. Retrieved from http://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2014.094.01.0065.01.ENG [in English].
13. Edler, J., & Georghiou, L. (2007). Public procurement and innovation - resurrecting the demand side. *Research policy*, 36, 7, 949-963 [in English].
14. Krueger, A. (1974). The political economy of the rent seeking society. *American economic review*, 64, 8073-X, 291-303. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> [in English].
15. Recommendation on Public Procurement: Public Procurement is the cornerstone of strategic governance. *oecd.org*. Retrieved from <http://www.oecd.org/gov/public-procurement/recommendation/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf>. [in English].
16. Thai, K.V. (2001). Public procurement re-examined. *Journal of public procurement*, 1, 1, 9-50 [in English].
17. The National Audit Office. A review of collaborative procurement across the public sector. (2010). *nao.org.uk*. Retrieved from <https://www.nao.org.uk/report/a-review-of-collaborative-procurement-across-the-public-sector-4/> [in English].
19. Tirole, J. (1994). The internal organization of government. *Oxford economic papers, new series*, 46, 1, 1-29 [in English].

Iryna Drozd, Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Mariia Pysmenna, Associate Professor, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)

Flight academy of National aviation university, Kropyvnytskyi, Ukraine

Analysis of the Public Procurement Procedures Alternativeness for the State Programs Financing

Public procurement constitutes a significant part of the state budget expenditures of the public sector institutions. The issue of efficient use of money is related to the economical use of funds for the public procurement needs of the customer. Therefore, the purpose of this paper is to study the effectiveness of public procurement procedures by type, which will serve as the basis for the choice of alternative management decisions at the stage of planning the spending of the budgetary institution's funds for their effective use. The results of the study are intended to provide greater transparency in public procurement activities.

The task of choosing the acceptable procurement procedures, both in terms of legislation and for the purpose of economical use of funds, is relevant for the customers' financial management. The study of the public procurement procedures' alternatives was based on the research of their application practice in 2013-2018. The analysis of quantitative and cost indicators of procurement procedures under separate procedures: open bidding, two-stage bidding/competitive dialogue, requests for bids, pre-qualification of participants, and negotiated procurement procedure. The calculation of the procurement procedures efficiency is applied using the planned value of the expected value of public procurement. Directions to improve the public procurement analysis through alternative procedures evaluation in terms of their effectiveness are suggested.

We used the conducted procurement procedures in accordance with the legally approved procedure for their application as a quantitative indicator of the procurement procedures evaluation. Incomplete or canceled procedures were excluded from the quantitative estimates for all periods studied. It is established that the vast majority of purchases were made through open auctions. We have used the amounts of contracts concluded as a result of successful procurement procedures to study the cost characteristics of procurement procedures. Value fluctuations have been established over the study period, which is explained by significant changes in the legislation regarding the regulation of the obligation to conduct procurement through tendering procedures.

Therefore, the problem of analyzing the public procurement procedures alternatives is suggested to be solved by directing the organization of the expected value of procurement by those procedures, which allow obtaining the highest cost savings due to tendering on the electronic procurement system and achieving the goal of procurement through the optimal price/quality ratio.

procurement procedures, public procurement, analysis, estimated value of purchases, quantitative indicators of purchases, monetary measures of purchases

Одержано (Received) 18.05.2019

Прорецензовано (Reviewed) 29.05.2019

Прийнято до друку (Approved) 04.06.2019